

сиділи на березі біля човна, Єлька таки **набралася духу** і запитала, кортіло їй знати, що ж то було за Гуляйполе, що тінь від нього через усе дядькове життя простяглась [Там само, с. 332]. 2. – Аж надто ти **даєси собі волю, професоре...** [Там само, с. 466]. 3. Бо ж найгірше з усього, що може бути в людині, – **заяча душа, душа раба!** [Там само, с. 502].

Національне – це не що інше, як історія народу, втілена в певних культурних символах та ідеях, традиціях і звичаях, яка через них та насамперед через мову, передається з покоління в покоління [1, с. 23]. Тому, услід за В. Кононенком, вважаємо, що «одним з шляхів розкриття смислу концепту є осмислення його внутрішньої форми, а через неї пізнання його місця в ланцюжку таких співвідношень, як слово – поняття – образ – символ [3, с. 248].

Згодні, що концептні символи передаються у творі через вербальні символи [Там само, с. 470]. Так, стержневим у романі є образ собору, що передається численною кількістю лексем, серед яких мають місце національні символи: **творіння козацького бароко, поема козацького зодчества, старовинний козацький та ін.**

В основі численних метафоричних висловів вживається лексема **козак** та її деривати, що поряд з іншими – **степ, Великий Луг, Січ, Славутич, козацькі пояси** – символізують волелюбність українського народу, його споконвічне прагнення до волі: **козацька натура, козацька пам'ять, козацька молодість, дзвони козаччини, поема козацького зодчества, козацька волелюбна душа, козацькі діти, сини козацького краю** та ін.

Нові грані концепту воля розкриваються завдяки зміщенням сем лексем вольової сфери у складі таких метафор: **малинова козаччина вольовита, босонога вольниця, запорозька відвага, молода затятість, затятий дід, вільний Славутич, марні зусилля** та ін.

Більшість лексем вольової концептосфери несуть в собі позитивні конотації, що підсилюються атрибутивною та ад'єктивною сполучуваністю: **стенова воля, відвага почуттів, певність в собі, особливе завзяття, героїчна душа, повна воля, вольовий жест, разюча енергія, твердий голос, воля до життя.**

Негативний відтінок вносять лексеми **зусилля, ініціатива, сини всесвітньої волі** в таких контекстах: 1. **Прийме, щоб новою ганьбою покрити вигнання (Махно) і всі його сатанинські зусилля, і щоб уже десь в кучух пустелях Сахари під найманими прапорами іноземного легіону рейдували його останні тачанки...** [2, с. 470]. 2. **Проте в останню мить зачіплянській «геній» таки стримався, не дозволив собі покласти на стіл цю скороспілу ідею...: почекай, не квапся, адже не відомо ще, як твоя ініціатива буде тут сприйнята** [Там само, с. 468]. 3. **Позбавляю вас будь-якої влади, будь-якого гніту, тільки ж будьте мені вірними бійцями, синами анархії, синами всесвітньої волі.** [Там само, с. 468].

У романі наявні імпліцитний та експліцитний мовні засоби втілення вольової концептосфери, що вбачаємо, зокрема, в контекстах, які передають такі значення волі, як «незламність», «мобілізація зусиль», «впевненість»: 1. **Однак стали для неї (Зачіплянки) вони (страшні часи війни) й випробуваннями на живучість, на душевну міць, на відданість тому, що є для людини святим** [2, с. 347]. 2. **Уста затиснуті, а в погляді і в усій поставі було щось затяте, сміливе, вгадувалось внутрішня сила природи, пристрасність, надійність душі** [Там само, с. 355]. 3. **Але собор не газгольдер, – твердо сказав секретар. – Собор – витвір мистецтва** [Там само, с. 420].

Отже, аналіз лінгвістичного матеріалу дозволяє констатувати, що вербальний концепт «Воля» широко представлений в романі О. Гончара «Собор». Його концептне наповнення містить фіксовані словникові визначення та контекстні смисли, що створюються численними лексемами та фраземами, наявні концептні символи. Смісловий потенціал вольової концептосфери у творі репрезентований компонентами: «бажання», «мега», «напруження зусиль», «потенційна дія», «активна дія», «сміливість», «мужність», «рішучість», «витримка», «сила духу».

Ми пересвідчилися, що семантичні ознаки головним чином розкривають концептуальні ознаки. Граматичні засоби вираження концепту розширюють межі концептуальних ознак, що обумовлює необхідність їх використання в лінгвокультурологічних дослідженнях.

Доцільним і перспективним, на нашу думку, буде подальший розгляд концепту «Воля» в творчості Т. Шевченка.

Література

1. Войтович С. О. Світ соціальних відносин в українській культурі (історико-соціологічне дослідження). – К., 1994. – 145 с.
2. Гончар О. Т. Твори: У 12 т. – К.: Наук. думка. – Т. 5: Тронка; Собор; Коментарі / Упорядкув. та комент. С. А. Кальченка. – 2004. – 576 с.
3. Кононенко В. Сміслова структура концепту // Семантика мови і тексту. Матеріали ІХ Між нар. наук-практ. конф. 26-28 верес. 2006 року. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 248-250.
4. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику: Учебн. пособие / В. А. Маслова. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 296 с.
5. Скаб М. Граматичні засоби вираження концепту // Лінгвістичні студії. Випуск 15. – С. 75-90.
6. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288 с.
7. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.
8. Хроленко А. Т. Основы лингвокультурологии: Учебн. пособие / А. Т. Хроленко. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 184 с.

Філюк Л. М.

ПРИЧИНИ ТА ДЖЕРЕЛА ВАРІАНТНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ ІНФОРМАТИКИ

Українській терміносистемі інформатики (далі УТІ) притаманна поширена варіантність різних типів, яка, тим не менше, й досі не стала об'єктом всебічного дослідження. Метою даної наукової розвідки є встановлення джерел і причин виникнення варіантності в середовищі УТІ, а також з'ясування можливих шляхів її подолання.

Матеріалом дослідження послужили словники термінів інформатики та обчислювальної техніки.

Як відомо, однією з найголовніших ознак термінів є їх свідоме творення («сконструйованість»), тому кожен спеціаліст в галузі інформатики може творити (і нерідко творить) необхідні, на його думку, терміни самостійно. Йдеться не так про створення власних українських первинних термінів (це трапляється зрідка), як

про запозичення й адаптацію чужомовних, насамперед англійських термінів (в американському варіанті). Наслідкування англо-американських зразків зумовлене значною відставанням українських інформаційних систем і технологій порівнено з США. Зрозуміло, хто створює передові технології, той має пріоритет у процесах номінації тих чи інших спеціальних понять, тобто у створенні терміносистеми. Та через те, що сама американська термінологія інформатики створювалася паралельно у різних наукових осередках США, вона з самого початку мала велику кількість дублетів. Ця дублетність значною мірою була перенесена і на український мовний ґрунт, напр., англ. *macro command / macro definition* – укр. *макрокоманда / макроозначення*; англ. *emulation / reproduction* – укр. *емуляція / відтворення*; англ. *suspension / hang up* – укр. *зависання / підвішування*; англ. *compression / compaction* – укр. *стиснення / ущільнення*; англ. *embedded / built-in* – укр. *вкладення / вбудовування*; англ. *request / inquiry* – укр. *запит / вимога*; англ. *floppy disk / diskette* – укр. *флопі-диск / дискета*.

Таким чином, відставання у розвитку інформатики зумовлює чужомовний вплив на УТІ у формі прямих запозичень або шляхом калькування, що спричиняє термінологічну дублетність. Такий різновид можна назвати перенесеними дублетами. Джерело перенесення дублетів може бути одномовне, в нашому випадку англійська мова, проте може бути і двомовне. В такому разі джерелом запозичень виступала російська мова. Особливість ролі російської мови у формуванні УТІ полягає в тому, що вона деякий час була не тільки джерелом запозичень, а й мовою-посередником запозичання термінів з англійської мови. З 80-х рр. російська мова активно разом із поняттями запозичала англійську термінологію інформатики.

Причина прямих російських запозичень до УТІ пояснюється нелінгвістичними причинами. За останні десятиріччя УТІ виявилася жорстко зорієнтована на англomовну терміносистему США, і терміни російського походження значною мірою були витіснені американськими. У зв'язку з цим на певному етапі розвитку УТІ з'явилися дублети на зразок: *АЦДП (алфавітно-цифровий друкувальний пристрій)* і *принтер*, *ЕОМ* і *комп'ютер*, *графопобудовник* і *плоттер*, *НМД (накопичувач на магнітному диску)* і *вінчестер*, *ЗП (запам'ятовувальний пристрій)* і *пам'ять*, *розв'язуючий пристрій* і *процесор*. Більшість російськомовних за походженням термінів перейшли до розряду застарілих або зовсім вийшли з ужитку.

На засвоєння перенесених дублетів значною мірою вплинула соціолінгвістична ситуація в незалежній Україні: масовий українсько-російський білінгвізм спричинив до того, що нерідко і в даний час при пошуках українських відповідників до американської термінології спеціалісти орієнтуються на російськомовні зразки. Так, значна частина вищенаведених перенесених дублетів була засвоєна через російську мову, напр.: укр. *макрокоманда / макроозначення* – рос. *макрокоманда / макроопределение*, укр. *емуляція / відтворення* – рос. *эмуляция / воспроизведение*, укр. *вкладення / вбудовування* – рос. *вложение / встроение*, укр. *запит / вимога* рос. *запрос / требование*. Меншою мірою джерело перенесених дублетів можна кваліфікувати як двомовне, напр.: укр. *стиснення / ущільнення*. Варіант *стиснення* було засвоєно українською мовою з англійської, ймовірно, опосередковано через російську мову (рос. *сжатие*), а варіант *ущільнення* засвоєно безпосередньо з англ. *compaction* (не фіксуємо рос. *уплотнение*). Варіант *зависання* запозичено за посередництвом російської мови (рос. *зависание*), а *підвішування* безпосередньо з англ. *hang up* (не фіксуємо рос. *подвешивание*).

Перекласти термін з англійської мови на українську – непросте завдання, внаслідок спроб розв'язання якого виникає кілька варіантів перекладу, кожен з яких претендує на точність і адекватність. Щоб вдало скалькувати термін засобами української мови, потрібно проаналізувати всі його можливі значення, відібрати з них, спираючись на контекст, найприйнятніші, а відтак, з'ясувавши роль і місце даного предмета, явища, процесу і т. д. серед інших предметів, явищ і т.ін., уточнити значення терміна [6, с. 31-32].

Подальша орієнтація спеціалістів з інформатики на російську мову як мову-посередник є неоднозначною. Ряд термінологів оцінює це негативно (поруч із загальною тенденцією до збереження УТІ, що вже склалася) [3], вбачаючи тут дві причини: 1) звичка до російської термінології, яка повністю домінувала на території України протягом десятиліть і навіть століть і наклала свій відбиток на стереотипи мовного мислення фахівців; 2) легковажне, безвідповідальне ставлення до грамотної термінології з боку розробників технічної документації [3]. Отже, потрібно виробляти у спеціалістів з інформатики нову звичку з орієнтацією на рідномовний ґрунт і обов'язково залучати до укладання термінологічних словників і лінгвістив-лексикографів.

Ширше представлені в УТІ новостворені дублети. Це дублети, яких не було в англійській, часто і в російській мовах, і які виникли на власне українському мовному ґрунті. Джерела новостворених дублетів різні, але так чи інакше пов'язані з виражальними можливостями української мови.

Найпоширеніша причина виникнення новостворених дублетів – це конкуренція словотвірних типів (далі СТ). В таку конкуренцію вступають СТ *V+-анн(я)* і *V+-аці(я) / -изаці(я)*: *архівація / архівування*, *буферизація / буферування*; *V+-ач* і *V+-ник*: *графобудувач/графобудівник*, *розділювач / роздільник*; *V+-к(а)* і *V+-енн(я)*: *вкладка / вкладення*, *телеобробка / телеоброблення*; *V+-Ø* і *V+-анн(я)*: *перезапуск / перезапускання*; *V+-Ø* і *V+-івк(а)*: *роздрок / роздрукування*; *напів- +N* і *пів-+N*: *напівбайт/півбайт*; *A +ов(ий)*, *-ев(ий)* і *A+-н(ий)*: *гіперпоточний / гіперпоточний*, *твердоструменевий/твердоструминний*. В аналізованих словниках непослідовно робиться спроба розмежувати за семантикою дані дублетні терміни [1; 4]. Так, терміни, утворені за СТ *V+-аці(я) / -изаці(я)*, пропонують уживати у значенні 'наслідок дії', а терміни, утворені за СТ *V+-анн(я)* – у значенні 'процес, перебіг виконання дії'. Це саме стосується і розмежування дублетів СТ *V+-к(а)* ('наслідок дії') і *V+-енн(я)* ('процес, перебіг виконання дії').

Є пропозиції взагалі вилучити деривати-терміни СТ *V+-к(а)z* українських терміносистем, оскільки вони є росіянізмами, а натомість активізувати СТ *V+-Ø*, який широко вживався під час термінотворення ще в 20-х рр. минулого століття [5, с.429-430]. На нашу думку, в УТІ, як і в терміносистемах інших галузей, слід послідовно розрізняти процесові поняття і наслідок дії, причому процесові поняття передавати дериватами, утвореними за СТ з суфіксами *-нн(я)*, *-анн(я)*, *-енн(я)*, а наслідок дії дериватами, утвореними за СТ *V+-Ø*, напр.: *роздрукування* – *роздрок*, *перезапускання* – *перезапуск*. Але повністю цю засаду втілити складно, і терміни, напр., *вклад* до *вкладення*, *телеоброб* до *телеоброблення* виглядають дещо дивними. А втім активне вживання їх протягом

певного часу може знівелювати відтінок «дивовижності». Таким чином кількість термінів-дублетів можна було б значно зменшити.

Слід диференціювати також значення прикметникових термінів, утворених за СТ А +*-ов(ий)*, *-ев(ий)* і А+*-н(ий)*, вживаючи деривати з суфіксами +*-ов(ий)*, *-ев(ий)* для творення значень відносних прикметників, а з суфіксом *-н(ий)* для творення якісних значень прикметників [2, с.125]. Дублети *гіперпоточковий / (рідше) гіперпоточний* [див. 1], *твердоструменевий / твердострумний* є відносними прикметниками, відповідно: 'який стосується двох і більше потоків', коли операційна система сприймає процесор у вигляді двох паралельно працюючих процесорів, і 'який стосується твердого струменя', коли у принтері використовують твердий барвник або тверде воскове чорнило [1], тому слід надати перевагу першому варіанту.

Неважко диференціювати також дублети з префіксоїдами *напів-* і *пів-*. Як показує словотвірна практика, деривати з *напів-* вказують на неповний, половинний вияв якоїсь ознаки у предметі, напр., *напівколонія*, *напівідеал*, *напівправа*, тоді як префіксоїд *пів-* здебільшого означає половину предмета (*півзвод*, *піввагон*, *півват*). Тому пріоритет має варіант *півбайт* 'група з чотирьох бітів' [4].

Дієприслівники на *-ен(ий)* і на *-т(ий)*, що подекуди трапляються в терміносистемах, напр.: *стиснений / стиснутий*, можна диференціювати не за функціональною, а за структурною ознакою. Так, форми на *-ен(ий)* в українській мові утворюються від дієслівних основ з суфіксами *-а-*, *-ува-*, *-ва-*, та з фіналлю *-о* після сонорних, а на *-т(ий)* від дієслівних основ з суфіксами *-і-*, *-ну-*, *-я-* та з фіналлю *-о*. Тож, у даному випадку варто віддати перевагу варіанту *стиснутий* (від основи з суфіксом *-ну-*).

Таким чином, на нашу думку, новостворену дублетність, що виникла внаслідок конкурентності СТ, можна усунути шляхом диференціювання значень цих дериватів, а також закономірностей їх словотвірної структури.

Інший підтип новостворених дублетів постав внаслідок паралельного існування в термінології запозиченого терміна та його відповідника, утвореного шляхом калькування: *групування/кластеризація; застосування/аплет(а); зломщик (зламник)«крекер»; напівбайт/нібіл; перетворювати/конвертувати; перенастроювання/реконфігурація; прискорювач/акселератор; повторювач/репліка тор; розмітник/форматер; рознім/слот; приймач-передавач/трансивер; приналежність/аксесуар; програміст-фанатик/хакер (закер); роздруківка/лістинг.*

Частина дублетів виникла внаслідок складної взаємодії калькування чужомовних термінів та створення термінів на власній мовній основі, коли для номінації береться інша диференційна домінуюча ознака процесів і предметів. Так, англ. *scroll bar* передається в українській мові калькою *смуга прокручування*, а споріднене з ним *scroll box* – як *повзунок* (калька з рос. *ползунок*) і *бігунок*. Диференційними рисами виступає не сема 'прокручувати', а семи 'повзати', 'бігати'. Те саме стосується і дублетів *відкочування* (калька з англ. *rollback* і *відступ* (власне українська номінативна база), *графобудовник самописець; загасання / ослаблення / зниження; перезапуст / відновлення; зломщик (зламник) / зловмисник; магістраль (мережі) / мережа-носії; рознім / цільник; ім'я / заголовок; підвікно / «кватирка».*

З перебігом калькування часто-густо важко перекласти чужомовний термін рідною мовою одним словом, тому вживання словосполучень є досить поширеним у термінологіях, у тому числі і в УТІ. Однак існує протилежна тенденція до універбації, тобто до створення на базі терміна словосполучення однослівного відповідника. Так виникають універбаційні дублети, які можуть бути як перенесеними (*архівнація / створення архівних файлів; асемблювання/трансляція з мови асемблера; геши-адресація/адресація з хешуванням; оцифровувати/перетворювати на цифрову форму; програма-драйвер/драйвер*, так і новоствореними (*знакогенератор/генератор знаків; зчитувач/пристрій читання (зчитування); міжмережний (протокол) / (протокол) взаємодії між мережами*). Універбація ґрунтується на можливості передачі того самого значення мовними засобами різних рівнів (підрівнів) – синтаксичного, лексичного, словотвірного. Однак використання засобів різних рівнів є ширшим від універбації і передбачає також використання неспоріднених ключових слів, напр.: *висхідний/знизу вгору; геши-функція/функція розставляння; знакогенератор/генератор символів; макровиклик/звертання до макрокоманди; очищати / встановлювати в початковий стан; підпрограма / підпрограма оброблення аварійного завершення.*

До універбації як джерела створення дублетності близькою є аббревіація: *БД/база даних; ЕОМ/електронно-обчислювальна машина; ПК/персональний комп'ютер; ПЗ/програмне забезпечення; ПЗІП/програмний постійний запам'ятовувальний пристрій*. І універбацію, і аббревіацію об'єднує потяг мовців до компресії плану вираження, економії мовних зусиль.

Особливо інтенсивні термінотворчі процеси відбуваються в живому розмовному мовленні спеціалістів з інформатики з формуванням відповідного сленгу. Розмовна стихія у формі комп'ютерного сленгу починає взаємодіяти з терміносистемою, частина сленгових утворень проникає до термінології. Так, до УТІ проникли такі сленгові утворення, складаючи з калькованими дублетні пари, як *«пиріжок» / кукі-файл, «кватирка» / підвікно*. У наукових і технічних працях їх подають, як правило, в лапках, що вказує на неповне входження до терміносистеми. Нерідко до УТІ проникають розмовні демінутивні варіанти термінів з утворенням дублетних пар на кшталт *миша / мишка; прапор / прапорець; ряд / рядок*. Зрідка відбувається дедемінутивація: *повзунок / розм. повзун*.

Дуже рідко терміни-дублети виникають під час калькування в результаті наявності загальномовних (абсолютних) синонімів, напр.: *алфавітно-цифровий / абетково-цифровий* за існування абсолютних синонімів *алфавіт і абетка*.

Таким чином, варіантність в УТІ зумовлена трьома основними причинами: 1) перенесенням термінологічної дублетності шляхом прямих запозичень або калькуванням з англійської мови (в американському варіанті); 2) запозиченням і калькуванням американських термінів інформатики, відповідники яких вже існували в УТІ, будучи засвоєні з російської мови за радянських часів, але нерідко були незграбними аббревіатурами; 3) внаслідок термінотворення на власне українському мовному ґрунті за різними (синонімічними) словотвірними типами.

Література

1. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування / Уклали: Е. М. Проїдаков, Л. А. Теплицький . – К.: СофтПрес, 2005. – 549 с.
2. Грищенко А. П. Суфіксальний словотвір прикметників // Словотвір сучасної літературної мови. – К.: Наук. думка, 1979. – С.119-170.
3. Дружок В., Ярмошук Т. Деякі аспекти становлення української стандартизованої науково-технічної термінології // Вісник нац. ун-ту «Львівська політехніка». – Львів, 2005. – № 538. – С. 49-51.
4. Новий російсько-українсько-англійський тлумачний словник з інформатики. – Харків: Корвін, 2002. – 656 с.
5. Пілецький В. І. Росіянізми та англіцизми в сучасній українській термінології // Вісник нац. ун-ту «Львівська політехніка»: Проблеми української термінології. – Львів, 2003. – № 490. – С.12-16.
6. Скороходько Э. Ф. Вопросы перевода английской технической терминологии (перевод терминов). – К.: Изд-во Киевского ун-та, 1963. – 91с.

Фогель Г. Б.

ФРЕЙМОВИЙ АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (З ДЕТАЛІЗАЦІЄЮ ТЕРМІНОПОЛЯ «ДВИГУН»)

Науково-технічна революція 20 сторіччя розширила наші пізнання про світ. З'являються нові галузі знань та безліч підмов, які відповідають новим сферам науки, удосконалюється термінологія вже існуючих сфер діяльності. Виникає необхідність дослідження мовних одиниць з точки зору мислення, що є предметом когнітивної лінгвістики.

Згідно з цим, актуальним завданням сучасного термінознавства є аналіз вже сформованих стійких терміносистем і дослідження становлення мови науки. Будь-який вид діяльності повинен мати свій власний корпус термінів, який постійно змінюється, удосконалюється й поповнюється [5, с. 19].

Теоретичні розвідки останніх років [1; 4; 9] свідчать про великий інтерес до когнітивного вивчення мовних явищ, але робіт, які було б присвячено когнітивному вивченню саме термінолексики існує зовсім небагато [3; 6].

Представлена робота присвячена аналізу англійської автомобільної термінології (ААТ) за допомогою когнітивного підходу. Цей підхід оснований на процесах людського мислення і застосовується для вивчення ААТ з метою виявлення основних закономірностей формування та функціонування цієї терміносистеми, адже відомо, що автомобільна термінологія вимагає впорядкування через її швидкий розвиток та постійне поповнення новими лексичними одиницями. Вибір такого підходу до вивчення ААТ зумовлено тим, що раніше він не застосовувався для вивчення саме автомобільної термінології. Для дослідження обрано метод фреймового аналізу, який дозволяє деталізувати та структурувати ААТ, представивши системність цієї галузі у вигляді когнітивної моделі.

Актуальність проведеного дослідження визначається тим, що воно виконано на теренах новітньої лінгвокогнітивної парадигми. Проблема специфіки терміносистем кожної окремої галузі знання набуває важливого теоретичного й практичного значення для подальшого вивчення механізмів формування й функціонування терміносистем, які розвиваються. Актуальність теми зумовлена також недостатньою вивченістю мовних засобів автомобільної термінології в англійській мові.

Метою дослідження є вивчення ААТ з погляду когнітивістики.

Мета дослідження зумовлює вирішення наступних **завдань**:

§ встановити взаємозв'язок між змістом термінів «концепт», «поняття», «фрейм» і «значення»;

§ дослідити англійську автомобільну термінологію за допомогою методу фреймового аналізу;

§ представити концептуальну схему термінополя «двигун».

Матеріалом дослідження слугували 250 автомобільних термінів, обраних методом суцільної вибірки зі спеціалізованих словників [2; 10; 11; 12].

Для виконання поставлених завдань були застосовані **методи** статистичного, когнітивного й фреймового аналізу.

На нашу думку, співвідношення між основними категоріями когнітивного дослідження мовних явищ – *концептом*, *поняттям*, *значенням* та *фреймом* – є таким (див. рис. 1): усі вони є одиницями свідомості людини, одиницями мислення, але *поняття* є лише частиною *концепту*, тому що воно виражене в мовній формі, а *концепт* може містити ще й такі елементи, які не мають вербального вираження; *значення* охоплює лише деякий відрізок *концепту*, тому що в багатозначних словах один мовний знак поєднує кілька ознак *концепту*; *фрейми* – це одиниці, організовані навколо певного *концепту*. Вони містять основну й можливу інформацію, яка асоціюється з певним *концептом*.

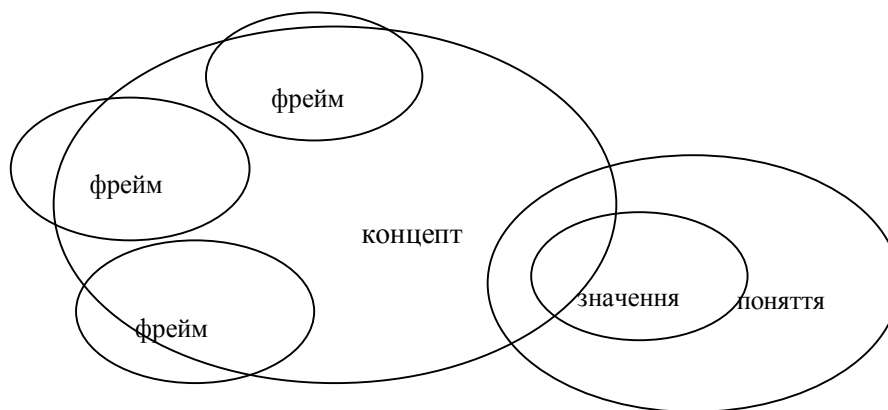

Рис. 1 Співвідношення між концептом, поняттям, значенням та фреймом.